

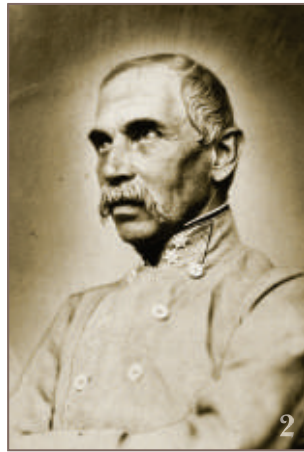
Plemiška rodbina Coronini von Cronberg iz Šempetra

Šempetrski dvorec, ki stoji med cerkvijo sv. Petra in Splošno bolnišnico dr. Franca Derganca ter je danes sedež Občine Šempeter-Vrtojba, je bil od svoje izgradnje v 17. stoletju do prodaje v tridesetih letih 20. stoletja dom šempetrske veje rodbine Coronini.

Osrednji del dvorca so med letoma 2005, ko ga je kupila Občina, in 2009 obnovili ter mu poskusili vrniti podobo iz časa okoli leta 1930. V prvem nadstropju je prostor namenjen tudi za stalno razstavo o šempetrski rodbini Coronini von Cronberg.

Izvor rodbine Coronini je, tako kot najbrž velja za večino plemiških družin, zapleten in nejasen. Različni viri navajajo zelo različne podatke, težko je ločiti dejstva od legend in pripovedk, ki so se ohranile v družinskem izročilu. Ime Cronberg se je pojavljalo na nemškem že med 10. in 12. stoletjem.

Rodbina Coronini, ki se je pred koncem 15. ali v začetku 16. stoletja preselila v Gorico, je gotovo živela v Lombardiji, v kraju Berbenno v okolici Bergama. Datumi njihovega prihoda v Gorico so v virih različni. Eni navajajo konec 15. stoletja, drugi pa postavljajo njihov prihod na začetek 16. stoletja. Leta 1487 naj bi v

Gorico prišel Janez Coronini. Drugod je zapisano, da se je na začetku 16. stoletja v Gorici prvi pojavil Ciprijan Coronini oziroma Janez, imenovan tudi Ciprijan starejši.

Janezu Ciprijanu Coroniniju (1500–1597) je nadvojvoda Ferdinand leta 1526 podelil majhen fevd blizu Gorice, leta 1548 pa je dobil plemiški naziv. Viri se ponovno razhajajo pri naštevanju Ciprijanovih sinov in določanju začetnikov šempetrske, tolminske, kojščanske ter cerovske veje rodbine. Eni navajajo, da je imel tri sinove: Ciprijana (1540–1610), ki je nadaljeval glavno kromberško oziroma goriško vejo, Orfeja (?–1593) ter Marsilija (1530–1594), začetnika še živeče šempetrske veje. Drugod piše, da je sorodstvo med obema vejama najbrž vprašljivo. Šempetrsko vejo naj bi začel Aleksej Coronini, ki naj bi iz Bergama prišel kasneje. Sicer pa je bilo Aleksejevemu očetu ime Marsilij. Aleksej Coronini (1580–1679) je bil sprejet v goriške Deželne stanove leta 1627. Cesar Ferdinand III. ga je 18. februarja 1656 povišal v barona Svetega rimskega cesarstva z nazivom von Oelberg ali de Monte Olivarum oziroma di Monte Oliveto. Cesar Leopold I.

je 23. oktobra 1687 vse člane rodbine Coronini, vključno z mlajšo šempetrsko vejo, povišal v državne grofe Svetega rimskega cesarstva nemške narodnost z nazivom von Cronberg.

Najvidnejša predstavnika šempetrske rodbine sta bila Janez Krstnik Aleksij Coronini von Cronberg (1794–1880) in njegov sin, Franc Karel Aleksej Coronini von Cronberg (1833–1901). Janez Krstnik se je odlikoval z izvrstno vojaško kariero, med letoma 1836 in 1848 pa je bil tudi vzgojitelj mladega prestolonaslednika Franca Jožefa Habsburškega. Janezov sin Franc, ki je bil zaradi očetove službe tudi cesarjev prijatelj, pa je bil med letoma 1868 in 1899 šempetrski župan. Leta 1870 je bil izvoljen v deželni zbor, leta 1871 pa v dunajski državni zbor, kjer je deloval do leta 1895. Dvakrat je bil goriški deželni glavar, in sicer v letih od 1870 do 1877 ter od 1883 do 1899.

Rodbina je do prve svetovne vojne imela v lasti obširno posestvo s številnimi zemljišči in kolonskimi hišami v Šempetru ter okoliških krajih, ki so jih dajali v najem slovenskim kmetom. Med prvo svetovno vojno je bilo posestvo skoraj popolnoma razdejano, šempetrski dvorec pa je bil močno poškodovan, saj je bil tarča številnih bombnih napadov. Kljub temu je družini uspelo rešiti večino dragocenejših kosov opreme, zlasti slik. Aleksej Coronini, oče še živečih Julijane in Janeza Coroninija, je dal dvorec obnoviti. Domnevno je načrt za povojno obnovo izdelal arhitekt Maks Fabiani. Zaradi dolgov je moral Coronini številna zemljišča prodati okoliškim kmetom, leta 1930 pa je italijanskemu vojnemu letalstvu prodal tudi matični dvorec. Družina je nato živel v dvorcu Mafeišče na Markovem hribu nad Šempetrom. Leta 1947, ko je to ozemlje prišlo pod Jugoslavijo, so se preselili v Gorico, v novejšo vilo, ki je še danes last družine.

Slike

Naslovna: Glavna fasada vile Coronini v Šempetru po obnovi po prvi svetovni vojni, okoli leta 1930.

Grb: Grb grofov Coronini von Cronberg. V: Rodolfo Coronini, Terzo urbario delle Locazioni, Pokrajinski arhiv Gorica (Archivio Storico Provinciale di Gorizia), rokopis št. 241.

1: Zadnja fasada vile Coronini v Šempetru pred prvo svetovno vojno.

2: Vzgojitelj Franca Jožefa Habsburškega grof Janez Krstnik Coronini (1794–1880).

3: Šempetrski župan grof Franc Karel Coronini (1833–1901).

4: Grofica Marianne von Oppersdorf s sinom Aleksejem Coroninijem pred glavnim vhodom v šempetrski dvorec, leta 1901. Na fotografiji je stopnišče, ki so ga po prvi svetovni vojni nadomestili z ložo.

5: Dvorec Mafeišče ali Tusculanum na pobočju Markovega hriba.

Plemiška rodbina Coronini von Cronberg iz Šempetra

Razstava je na ogled vsak delavnik od 8. do 16. ure oz. po dogovoru (05 335 10 00).

Občina Šempeter-Vrtojba
Trg Ivana Roba 3a
5290 Šempeter pri Gorici
info@sempeter-vrtojba.si
www.sempeter-vrtojba.si

Turistične
informacije

Avtor razstave in besedil: Katarina Brešan

Oblikovanje panojev in zgibanke: Blaž Erzetič

Oblikovanje opreme in prostorska postavitev: Boris Blažko

Tisk in naklada: Arma, 500 izvodov

Razstavo je omogočila Občina Šempeter-Vrtojba, postavili smo jo sodelavci Goriškega muzeja s pomočjo Društva žena in deklet Šempeter.

Gradivo na razstavi je iz zbirk:

Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici,

Državnega arhiva Gorica (Archivio di Stato di Gorizia, Italija),

Pokrajinskega arhiva Gorica (Archivio Storico Provinciale di Gorizia, Italija),

Pokrajinskega muzeja Gorica (Musei Provinciali di Gorizia, Italija).

Pri nastajanju razstave so pomagali še:

Darinka Andlovic (Društvo žena in deklet Šempeter) ter Tanja Gomiršek, Borut Koloini, Davorin Pogačnik in Jana Šubic Prislan (Goriški muzej).

Občina
Šempeter-Vrtojba

Goriški muzej

Plemiška rodbina Coronini von Cronberg iz Šempetra

Šempeter pri Gorici, 2013